

**UNIVERSITATEA “PETRU MAIOR”, TÂRGU-MUREȘ
FACULTATEA DE ȘTIINȚE ȘI LITERE**

**TEZĂ DE DOCTORAT
REZUMAT**

CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC:

Prof. univ. dr. Cornel MORARU

DOCTORAND:

Maria-Laura POP (RUS)

TÂRGU-MUREȘ

2010

**UNIVERSITATEA “PETRU MAIOR”, TÂRGU-MUREȘ
FACULTATEA DE ȘTIINȚE ȘI LITERE**

**ION CREANGĂ. ABORDARE SEMANTICĂ A
ARTEI NARATIVE
REZUMAT**

**CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC:
Prof. univ. dr. Cornel MORARU**

**DOCTORAND:
Maria-Laura POP (RUS)**

**TÂRGU-MUREȘ
2010**

Cuprins

Argument	6
I. Preliminarii	
1. Considerații teoretice și ipoteze de cercetare	13
1.1. Conjunții metodologice: critica literară și analiza semantică	13
2. Ion Creangă – prozator junimist. Dinspre biografie spre operă	15
2.1. Receptarea critică a operei lui Ion Creangă	46
3. Stabilirea eșantioanelor de analiză și descrierea grilei narative	87
3.1. Gramaticile povestirii (Vl. Propp, A. J. Greimas, Tz. Todorov, Cl. Bremond)	89
Concluzii	109
II. Artă narativă în opera lui Ion Creangă	
1. Toposuri	114
2. Condiția personajului literar (prototip)	117
2.1. Limbajul „coțcăresc” – indice al stilului aluziv, ambiguu	124
2.1.1. <i>Moș Nichifor Coțcariul</i>	133
3. Codul oral (dialogul)	136
3.1. Structuri și strategii în codul oral	139
3.2. Efecte ale oralității stilului	151
Concluzii	159

III. Abordarea semantică a artei narative la Ion Creangă

1. Analiza sintactico-semantică. Modelul „gramatical”	162
1.1. <i>Povestea lui Stan Pășitul</i>	166
2. De la sintaxă la semantică	186
2.1. Schema narativă greimasiană – aspecte teoretice	186
2.1.1. Schema narativă în <i>Povestea lui Harap-Alb</i>	189
2.2. Modelul actanțial. Lumea personajelor	205
2.2.1. Aspecte teoretice	205
2.2.2. Distribuția actanțială în <i>Povestea lui Harap-Alb</i>	210
2.3. Configurare narativă și actanți în <i>Inul și cămeșa</i>	223
2.4. Roluri narative în <i>Povestea porcului</i>	227
3. Izotopia – generalități teoretice	234
3.1. Seme contextuale ancorate în narativ	239
3.1.1. Izotopia pe axa semantică [+/- auditiv]	240
3.1.2. Izotopia pe axa semantică [+/- temporal]	250
3.1.2.1. Atemporal versus temporal: istorie (povestire) versus copilărie. Timp universal	266
3.1.3. Izotopia pe axa semantică [+/- vizual] - pasaje descriptive: amintire	267
3.1.4. Izotopia pe axa semantică [+/- spațial]	274
3.1.4.1. Exterioritate vs univers domestic	294
3.1.4.2. Interioritate: jovialul Creangă	298
3.2. Copilăria – izotopie a spațiului universal	300
3.2.1. Universul simbolurilor copilăriei	303

IV. „Zicerile tipice” – însemne ale unui „artist individual” (Vianu)

1. Autor vs. cititor sau auditor?	309
2. Analiza semantică: o practică a interpretării de text	314

Concluzii	316
Anexe	320
Bibliografie	
Bibliografia operei lui Ion Creangă	334
Bibliografie critică	
A. Monografii	337
B. Studii, eseuri critice	338
C. Articole din periodice	342
D. Studii de istorie și teorie literară, folclor	345
E. Studii de lingvistică generală, naratologie, poetică, stilistică	346
Dicționare, enciclopedii	350
Bibliografie electronică	351

Ne-am propus prin teza de față să analizăm opera lui Ion Creangă dintr-o perspectivă care să îmbine atât modalitatea tradițională folosită până acum de majoritatea exegeților creației sale, cât și una modernă, reunind la rândul ei alte câteva metode. Deși creația literară a lui Ion Creangă este redusă cantitativ, analizele noastre aplicative propriu-zise nu sunt decât pe marginea a cinci dintre scrierile marelui humuleștean, din dorința de a nu ne repeta și întrucât pe acestea le-am considerat ilustrative pentru punctul nostru de vedere: *Amintiri din copilărie*, *Povestea lui Stan Pățitul*, *Povestea lui Harap-Alb*, *Inul și cămeșa*, *Povestea porcului*.

Scopul cercetării noastre îl constituie analiza critică și semantică a creației lui Ion Creangă, evidențierea izotopiilor care concură la realizarea unității operei lui Creangă (auditivă, temporală, vizuală, spațială), relevarea relațiilor care există între componentele acestor izotopii prin menționarea semnelor contextuale, importanța rolurilor narrative în poveștile lui Creangă, dar și evidențierea componentelor esențiale ale artei sale narrative excepționale.

Actualitatea temei propuse spre studiere rezidă în interesul constant și sporit manifestat de cercetători din domenii complementare literaturii asupra producțiilor literare, în explicarea sensurilor acestora prin alte mijloace, metode de interpretare decât cele tradiționale. Numărul în creștere de studii consacrate marelui povestitor îi atestă actualitatea. De altfel, prin complexitatea sa (și în ciuda faptului că aceasta a fost scrisă cu peste un secol în urmă), opera lui Ion Creangă se pretează metodelor de cercetare cele mai diverse, fără a exista vreo clipă pericolul de a o priva de farmecul și unicitatea evidente. Vor fi, cu siguranță, încă mulți cercetători care se vor opri asupra acestei creații și de acum înainte, continuând să găsească mereu mijloacele de a actualiza creația în sine și pe autorul acesteia.

Având în vedere scopul cercetării efectuate, pentru a oferi un tablou integral asupra perceperii problemei, s-au impus o serie de considerații cu privire la receptarea critică a operei lui Creangă, precum și considerații teoretice referitoare la semiotica narațiunii. În primul caz fundamentul teoretic al investigației s-a edificat din studiile unor critici remarcabili precum: Garabet Ibrăileanu, Vladimir Streinu, Jean Boutière, George Călinescu, Nicolae Manolescu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Mircea Scarlat,

George Munteanu, Vasile Lovinescu, Valeriu Cristea, Ioan Holban, Cornel Regman, Dan Grădinaru, Mircea A. Diaconu, Mircea Moț, a unor lingviști și stilisticieni importanți care și-au orientat atenția asupra creației lui Creangă, precum Iorgu Iordan, G. I. Tohăneanu, ale căror lucrări au contribuit la crearea unui cadru mai larg al cercetării de față.

În cel de al doilea caz ne-am oprit asupra unor nume ale căror principii ne-au oferit punctul de plecare pentru aplicațiile noastre: Vladimir Propp (sintagmatica narațiunii), Algirdas Julien Greimas (modelul actanțial, schema narativă), Tzvetan Todorov (modelul gramatical) și Claude Bremond (logica povestirii). Am prezentat pe larg aceste principii în scopul de a contura cât mai bine cadrul în care am inclus aplicațiile și pentru a oferi acestora un suport teoretic cât mai bogat.

Având sprijinul tuturor acestor studii s-a încercat o poziționare clară a principiilor metodologice de analiză atât semantică, dar și critică, precum și îmbinarea acestora. Am aplicat în cazul izotopiilor analiza componentială, pentru a evidenția semele corespunzătoare acestora, raportate la contextul dat. Analiza gramaticală (după Tzvetan Todorov) constituie o altă metodă de cercetare aplicată uneia dintre poveștile lui Creangă (*Povestea lui Stan Pățitul*), în timp ce în alta (*Povestea porcului*) s-a aplicat principiul logicii povestirii (după Claude Bremond).

Abordarea de față ține, așadar, de principii aparținând criticii literare, semanticii, semioticii, naratologiei, lingvisticii, într-o măsură mai mare sau mai mică, în funcție de fiecare analiză în parte, de contextul avut în vedere. De altfel, exercițiul critic contribuie la stabilirea în cadrul semanticii a unei formule adecvate de interpretare.

Caracterul inovator al tezei vizează în special metoda de cercetare aplicată asupra operei lui Creangă. Lucrările care s-au oprit asupra acestei creații până în momentul de față și care se regăsesc în bibliografia cercetării noastre, aparțin domeniului criticii literare, a lingvisticii, a naratologiei, a psihanalizei. Abordarea noastră este una interdisciplinară, cu accent asupra semanticii. Noutatea rezidă, prin urmare, în actualizarea universului epic al operei lui Creangă, a artei sale narrative prin prisma unghiurilor de abordare menționate.

Teza este structurată pe patru capitole, după cum urmează: *Preliminarii, Artă narativă a lui Ion Creangă, Abordare semantică a artei narative și „Zicerile tipice” – însemne ale unui artist „individual”*.

Primul capitol conține considerații introductive asupra temei abordate și prezintă ipotezele de cercetare aferente acesteia. Întrucât scrierile lui Ion Creangă au fost cunoscute pentru prima dată în cercul *Junimii* și publicate în revista *Convorbiri literare*, am punctat principalele momente ale vieții literare a scriitorului humuleștean în cadrul acestui cerc, relevând și unele aspecte biografice care i-au influențat scrisul, precum și raportul acesta biografie – operă. Rafinamentul și prospețimea limbii lui Creangă au constituit noutatea adusă de prozator între junimiști.

Pentru că orice analiză a unei opere literare nu se poate face în absența menționării celorlalți cercetători care au contribuit la impunerea ei, cel puțin, dacă nu a comentării acestora, am considerat adecvată introducerea în acest capitol a unei părți care se referă exclusiv la posteritatea critică a lui Ion Creangă. Receptarea critică reprezintă, în fond, modul fundamental de ființare a operei. În acest sens, am operat cu o expunere mai mult descriptivă decât argumentativă a lucrărilor esențiale în acest domeniu, cu riscul (asumat) de a întreprinde o selecție a acestora, nu din lipsă de spațiu, cât din motivul de a nu extinde un aspect care este demult cunoscut. Comentariile critice debutează cu articolul lui Nicolae Iorga și se opresc la studiul lui Mircea Moș.

Grila narativă utilizată în analiza creației lui Creangă urmează principiile gramaticilor povestirii (Vladimir Propp, A. J. Greimas, Tzvetan Todorov, Claude Bremond). Conceptul de „funcție” al lui Propp este adoptat în sensul de entitate logică și semantică, având un caracter general, corespunzând câmpului semantic și având ca principală dominantă consecutivitatea cauzală și cronologică. Analiza semantică (în principal cea izotopică) a lui Greimas este prezentată ca o analiză de micro-universuri care generează universuri de discurs, drept manifestarea lor de suprafață. Sistemul gramatical al lui Todorov va fi detaliat în capitolul al treilea, iar analizele lui Bremond sunt plasate în cadrul logicii acțiunilor narate și accentuând asupra proceselor de virtualitate, actualizare și finalizare.

Capitolul al doilea al tezei se axează pe principalele aspecte care evidențiază caracterul individual al artei lui Ion Creangă, pregătind „terenul” pentru analizele propriu-zise din capitolul următor. În această parte vor fi amintite toposurile creației lui Creangă, care angrenează o serie întreagă de personaje, aproape toate purtând emblema unui mesager motivic, de unde și dignoza socială a timpului evocat (sfârșit de secol al XIX-lea). În aceste condiții, prototipuri precum copilul, preotul, mama, prostul, leneșul, omul rău își vor face cunoscute intențiile într-un mediu tipic rural, dar mai ales într-un limbaj pe măsură, care nu face altceva decât să individualizeze personajul și, odată cu el, autorul care îl creează (în fond, îl re-creează prin mijloace proprii de o savoare inimitabilă).

Ambiguitatea, echivocul, calamburul, parafraza, aluzia sunt o parte dintre mărcile care influențează limbajul lui Creangă, într-o intenție vădit artistică. *Moș Nichifor Coțcariul* este nuvela care ilustrează admirabil acest limbaj „coțcăresc”. Am pus accentul, de asemenea, pe disimulare, înțeleasă drept una dintre funcțiile esențiale ale echivocului. Paradoxul, ca sursă a ambiguității este ilustrat în majoritatea poveștilor. De altfel, ce vrea adesea să spună locutorul nu se poate reduce la Creangă la o interpretare univocă.

Oralitatea stilului lui Creangă își găsește „resursele” în cultivarea ineditului acțiunii prin reliefaarea umorului, a ironiei și autoironiei, a jovialității prin fondul paremiologic cu temelii folclorice, dar ridicat la limbaj artistic admirabil, îndepărtându-se de sursa populară anonimă. „Zicerile” lui Creangă conturează un univers spectaculos, constituindu-se într-un experiment lingvistic, prin rostirea frazeologismului de către personaj. Structurile și strategiile codului oral asupra cărora ne-am oprit au fost: anacronia (sub forma analepsei), elipsa, interjecțiile, repetițiile, comparațiile, construcțiile paremiologice, topica inversă, prezentul narativ, anacolutul.

Capitolul al treilea conține, pe lângă unele repere teoretice necesare, care completează aspectele deja expuse în primul capitol, analize propriu-zise într-o perspectivă care conjugă „uneltele” criticii cu cele ale semanticii, semioticii și naratologiei. Aceste analize pe text debutează cu aplicarea modelului gramatical al lui

Todorov în *Povestea lui Stan Pășitul*, continuă cu relevarea izotopiilor principale în întreaga creație a lui Creangă și se finalizează cu identificarea simbolurilor izotopiei centrale a copilăriei.

Reperete teoretice din această parte vizează teoria lui Tzvetan Todorov, conform căreia, prin relevarea trăsăturilor sintactice ale constituenților unei povestiri, se ajunge la o gramatică narativă care este bazată pe unitatea profundă a limbajului și de aici, a povestirii în sine. De asemenea, personajele sunt văzute drept agenți ai mecanismului determinărilor evenimentiale. Am ales pentru ilustrare *Povestea lui Stan Pășitul*, în care am punctat, pornind de la prima propoziție narativă, diversele situații narative declanșate de personajele acțiunii, relațiile dintre unitățile minimale ale narațiunii și raportul lor cu secvențele narative, componentele sintactico-semantice care îi definesc pe Stan și pe Chirică (a se vedea în acest sens, atributele, predicatetele etc.). Numele proprii (Stan, Chirică) constituie realitatea textului (ceilalți actanți apar drept categorii generice: socrul, baba, copilul etc).

Un alt aspect teoretic descrie schema narativă greimasiană, cu unitățile paradigmatică care funcționează ca organizatori ai povestirii; probele care intră în alcătuirea poveștii sunt în număr de trei: de calificare, decisivă, de gloriificare, fiecare dintre acestea cu propriul rol în desfășurarea firului narativ.

Povestea lui Harap-Alb intră în descrierea unei astfel de scheme, aplicație prin care am privit basmul drept o povestire dramatizată definită prin dimensiunea temporală, care poate fi divizată între „un înainte” și „un după”, de unde și secvențele inițială, respectiv finală. Sintagmelor narative de tipul performanță, contract, disjuncție li se alătură mărci semantice generale care surprind evoluția lui Harap-Alb și a celorlalte personaje din basm. Activitatea de lectură – interpretare este definitorie în organizarea secvențelor narative.

Modelul actanțial al lui Greimas, care include destinatorul, obiectul, destinatarul, adjuvantul, subiectul și opozantul este actualizat în același basm, precum și în povestirea intitulată *Inul și cămeșa*. În *Povestea lui Harap-Alb*, nucleul general al povestirii constă în performanța eroului (trajectorie cu urcușuri și coborâșuri). În progresia discursului narativ, actanților li s-au relevat rolurile narative diverse (acea

„multiplicare a funcțiilor” de care amintea Vl. Propp). Întreaga rețea actanțială este subordonată sensului global al textului: drumul ritualului de inițiere a eroului subiect. În *Inul și cămeșa*, am subliniat nu numai rolul și distribuția actanților, ci și configurarea narativă. Cumularea etapelor exprimate de verb și decuparea fiecărui moment prin intermediul formei verbale reprezintă un surplus informativ, contribuind la construirea evoluției referentului.

Povestea porcului este textul ales pentru evidențierea rolurilor narative după modelul logicii povestirii a lui Bremond. În acest sens, agenții și pacienții povestirii au fost subclasați conform semioticianului francez, relevându-se cu precădere relațiile pe care ei le întrețin în cadrul proceselor de virtualitate, actualizare și finalizare.

Conceptului de izotopie i s-a rezervat o mare pondere în acest capitol, cu tot ceea ce implică el, de la definire până la ilustrarea lui în creația lui Creangă pe patru niveluri: auditiv, vizual, spațial și temporal. Izotopia pe axa semantică [+/- auditiv] are ca mărci semantice definatorii [+sonoritate] (care implică participarea activă a auditoriului), [+muzicalitate] (a se vedea, de pildă, asonanțele ca purtătoare ale acesteia) sau realizări aparte concretizate, de pildă, în diverse imprecășii, blesteme (construcții care trimit la forța mistuitoare a focului, sonoritatea care implică note de umor, în ciuda exprimării „serioase”) etc. Creangă este un prozator înclinat spre muzicalitate, vădindu-se la el plăcerea de a sonoriza, în context, cuvintele. [Auditivul zgomotos] este prezent în ciorovăiala, dondăneala eroilor.

Izotopia pe axa semantică [+/- temporal] are în vedere timpul evenimential și timpul scriiturii (cu adăugarea timpului amintirii în cazul *Amintirilor din copilărie*, trăit bivalent: ca retrăire a trecutului și ca trăire plenară a prezentului), precum și diversele mărci semantice de tipul [+/-obiectiv], [+/-subiectiv], [+rememorare], [-cronologie] (de unde discontinuitatea temporală, atemporalitatea), [+/-fabulos] (o marcă semantică aflându-și împlinirea și în izotopia de la nivel spațial) ș.a.

Echivocul dintre realitate și irealitate este marcat, de pildă, în *Moș Nichifor Coțcariul* și prin referința temporală inițială caracterizată prin [-individualizare]: *odată, când a fost ...* Tot aici sunt identificați indicii temporali de diverse tipuri care

contribuie la stabilirea sau, dimpotrivă, la desființarea cronologiei, de asemenea caracteristicile care numesc copilăria drept timp universal. [Permanența] acțiunilor este asigurată de prezența verbelor la imperfect, iar [ciclicitatea] prin prezența verbelor la gerunziu. De remarcat la acest nivel sunt și acrobațiile temporale cu care se „joacă” prozatorul (*Dar și sărac ca anul acesta, ca în anul trecut și ca de când sunt niciodată n-am fost*). Am reținut și discutat mărcile semantice [imprecis], [vag] atașate limitelor temporale ale acțiunilor poveștilor sau ipostaza ludică a percepției timpului (*să trăiască trei zile cu cea de alaltăieri*).

Izotopia pe axa semantică [+/- vizual] privește pasajele descriptive din creația lui Ion Creangă și antrenează mărci precum [+meditație], [+nostalgie], [+detaliere] (una dintre cele mai importante mărci de la acest nivel) etc. Dominanta semantică a izotopiei de la acest nivel este [mișcarea] (prezentă în aceeași măsură și la izotopia de la nivel auditiv), implicând la rândul ei [rapiditate], [promptitudine], [vitalitate]. [Descriptivul interior] are ca scop fixarea exactă a detaliilor. Dintre personajele construite prin vizualizare, Gerilă este un caz interesant prin faptul paradoxal că el refuză, totuși, vizualizarea datorită hiperbolizării comice. Una dintre mărcile realizate negativ la acest nivel este [- cromatic].

Izotopia pe axa semantică [+/- spațial] presupune pe de o parte raportarea la [exterioritate], iar pe de altă parte la [interioritate]. Dacă prima „degajă” trăsături ale spațiului mai degrabă străin, neprimitor, dar uneori și propice acțiunilor personajului, cea de a doua implică recurența unor mărci precum [intimitatea], [protecția] etc. (vezi casa, odaia, poiana). Iarmarocul, târgul pot fi și însemne ale spațiului marcat de [ambiguitate]: lumea este percepută drept un joc în care orice figură este permisă.

Tot referitor la această izotopie am subliniat prezența și importanța unor mărci precum [+/-real] (vezi cetatea Neamțului, Humulești / spațiul „potcovirii puricelui”, „satul nenumit”), [+orizontalitate], [+verticalitate] și din nou [+mișcare]. Distanța implică în *Povestea lui Harap-Alb* echivalente ale [comunicării], ale [cunoașterii]. Două aspecte aparte sunt discutate în continuare. Primul îl constituie izotopia [drumului], marcată pe de o parte ca exterioritate (drum existând ca atare) sau interioritate (având drept coordonate [inițierea], [metamorfoza]), iar pe de altă parte

pe [orizontală] (desfășurare de suprafață: strâmtoare, poteci etc.) sau pe [verticală] (ca adâncime: vezi fântâna). Marca [sanctiunii] este aplicată acestei izotopii spațiale când intențiile celui care parcurge drumul sunt necurate, nepotrivite (vezi *Fata babei și fata moșneagului*, *Povestea lui Harap-Alb*). Drumul creează și amplifică tensiunea epică. Aici sunt incluse ilustrări din majoritatea scrierilor, cu accent pe componenta [inițierii]. Al doilea aspect vizează cronotopul „aventură”, ilustrat în nuvela *Moș Nichifor Coțcariul*.

Ultima parte a capitolului vizează exterioritatea marcată de imaginea satului Humulești, respectiv interioritatea „împlinită” în jovialitatea scriitorului humuleștean, precum și simbolurile copilăriei.

Ultimul capitol constituie, practic, o modalitate de a concluziona asupra limbajului lui Creangă, cel care îl individualizează cel mai bine, conferindu-i originalitate, plecând de la cuvintele lui Vianu: „Zicerile tipice sunt în Creangă mijloacele unui artist individual”. Creangă nu inventează ceva esențial în poveștile sale, dar retrăiește cu ingeniozitate întâmplările povestite. Fiorul autenticității sale rezidă în special în alchimia verbală a cuvintelor, în forța lor dramatică, în hazul de necaz, în forța creatoare a epicii.

Ne-am oprit aici și asupra acelor aspecte care identifică mai degrabă pe ascultătorul lui Creangă decât pe cititorul lui (înțelegerea și interpretarea întâmplărilor depind de relația dintre autor și auditor: subtextul este în mare măsură „contribuția” auditorului, acea „punte a unei înțelegeri tainice”, în termenii lui Tohăneanu), precum și asupra importanței analizei semantice în practica interpretării pe text, în speță pe textul lui Creangă. Această analiză a evidențiat în textul narativ discursul subiacent care îl parcurge, ducând la îmbogățirea mijloacelor de expresie ale creatorului, creșterea densității țesăturii de semnificații care informează opera. Analiza semantică a discursului fantastic a demonstrat organicitatea structurilor acestuia, o desfășurare tensionată a acțiunii, o evoluție în virtutea unor reguli interne, a unor determinări constituite într-un sistem narativ relațional. Ea ilustrează și faptul că povestitorul nu inventează, ci mai degrabă combină. Combină o serie de unități narative pentru a scoate la iveală o structură unitară. Modalitatea în care a combinat, însă, Ion Creangă

aceste unități a fost una particulară, purtând însemnele unei individualități creatoare remarcabile. „Invenția”, în măsura în care ea există, se realizează fără nicio îndoială, la nivelul limbajului. Analiza semantică a intervenit și acolo unde se impunea evidențierea schemelor narrative, subliniindu-le funcționalitatea în cadrul unității basmului.

Percepând opera lui Creangă drept o „enigmă”, folosind termenul lui Mircea Tomuș, am încercat să găsim și noi o cheie de interpretare. Aceasta întrucât „în lectura operei sale se poate adopta orice formulă, orice metodă de interpretare oricât de nouă. Textul le suportă admirabil” (C. Moraru).

Oprindu-ne, astfel, atât asupra textului în sine (opera lui Creangă), cât și asupra metatextului (opera criticilor care au interpretat-o), analiza critică și semantică a urmărit pe de o parte, relevarea mesajului transmis de textul literar, iar pe de altă parte evidențierea componentelor structurii textuale a acestui mesaj. Exercițiul critic nu s-a putut îndepărta de imaginea autorului reflectată în textul narației. Creangă adoptă, în fond, atitudinea scriitorului, care știe multe despre eroii basmelor, le analizează mișcările, devine caracterolog prin excelență, imprimând un stil propriu, personal basmului.

Semantica izotopiilor aplicată la cele patru niveluri (auditiv, vizual, spațial, temporal) în scrierile lui Ion Creangă a avut rolul de a identifica în principal acele particularități de ordin semantic ce caracterizează opera acestuia. Identificarea în cauză a urmărit, la rândul ei, stabilirea unor raporturi esențiale în cadrul textului narativ, raporturi de simultaneitate, de consecutivitate, de cauzalitate, care au fost rediate mai mult sau mai puțin explicit, dar care au contribuit în cea mai mare măsură la explicarea unei construcții narrative unitare.

Posteritatea lui Creangă este un proces continuu, închis și redeschis o dată cu fiecare interpretare pertinentă. De altfel, nici teza de față nu reprezintă un punct de vedere finalizat, în sensul în care complexitatea creației lui Creangă trimite spre o multitudine de perspective de interpretare.

BIBLIOGRAFIE

BIBLIOGRAFIA OPEREI LUI ION CREANGĂ

- Scrieri*, cu o prefață de A. D. Xenopol; biografie de Gr. I. Alexandrescu – ediție princeps, I-II, Iași, Tipografia H. Goldner, 1890-1892
- Opere complete*, cu o prefață de Ilarie Chendi și Șt. O. Iosif, Editura Minerva, București, 1902
- Opere complete*, I-III, precedate de un studiu biografic și bibliografic de E. Lovinescu, București, 1928 (Biblioteca clasicilor români)
- Opere complete*, prefață, cu o prefață și listă de cuvinte / Ion Creangă; ediție revăzută de G.T. Kirileanu, București, 1932 (Clasicii Români)
- Opere complete*, cu o biografie de Grig. I. Alexandrescu și cu portretul și o prefață autografă a autorului, Editura Librăriei „Universala” Alcalay, București, 1939
- Povești. Amintiri. Anecdote și istorioare*, ediție îngrijită de Ioan Crețu, București, 1939
- Povești*, ediție îngrijită de Liviu Rebreanu, București, 1940
- Opere complete*, introducere de C. Botez, prefață și listă de cuvinte de G.T. Kirileanu și Ilarie Chendi, București, 1942
- Amintiri din copilărie*, prefață de M. Sadoveanu, E.S.P.L.A., București, 1952
- Opere*, ediție îngrijită, prefață și glosar de George Călinescu, E.S.P.L.A., București, 1953
- Opere*, ediție îngrijită de G.T. Kirileanu, E.S.P.L.A., București, 1957
- Pagini alese*, ediție îngrijită de G.T. Kirileanu, prefață de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, E.S.P.L.A., București, 1959
- Amintiri, povești, povestiri*, ediție îngrijită de G.T. Kirileanu, prefață de Alexandru Piru, E.S.P.L.A., București, 1960
- Amintiri din copilărie. Povești și povestiri*, prefață și note de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Editura Tineretului, București, 1962 (ediția a 2-a: 1964)

- Opere / Oeuvres*, ediție bilingvă, îngrijită și prefăcută de George Călinescu, Editura Meridiane, București, 1963
- Povești, amintiri, povestiri*, ediție îngrijită de Iorgu Iordan și Elisabeta Brâncuș, București, 1964 (alte ediții: 1975, 1978, 1983)
- Opere*, I-II, ediție îngrijită de Iorgu Iordan și Elisabeta Brâncuș, introducere de Iorgu Iordan, Editura Minerva, București, 1970
- Amintiri din copilărie*, postfață de Mircea Tomuș, Editura Minerva, București, 1971
- Povești. Amintiri din copilărie. Povestiri. Varia. Corespondență*, București, Editura Minerva, 1972
- Povești*, postfață și bibliografie de Adrian Isac, Editura Minerva, București, 1974
- Amintiri din copilărie*, prefăcută, tabel cronologic, note, bibliografie și glosar de G.I. Tohăneanu și I. Funeriu, Editura Albatros, București, 1976
- Amintiri din copilărie. Povești și povestiri*, ediție îngrijită și prefăcută de Ion Rotaru, Editura Ion Creangă, București, 1977 (ediția a II-a, 1984)
- Povești și povestiri*, postfață și bibliografie de M. Braga, Editura Minerva, București, 1981 (ediția a II-a, 1987)
- Povești, amintiri*, postfață și bibliografie de Paul Cornea, Editura Minerva, București, 1982 (ediția a II-a, 1985)
- Povești, povestiri, amintiri*, cuvânt înainte de Domnica Filimon, Editura Minerva, București, 1987
- Povești, povestiri, amintiri*, prefăcută și tabel cronologic de Alexandru Piru, Editura Minerva, București, 1989
- Povestea lui Ionică cel Prost (poreclit și Irimiea). Povestea poveștilor*, studiu introductiv de P. Anghel, ediție îngrijită de Nedic Lemnaru, Editura Roza vânturilor, București, 1990
- Povestea lui Harap-Alb. Amintiri din copilărie*, ediție îngrijită de Iorgu Iordan și Elisabeta Brâncuș, Editura Minerva, București, 1991
- Opere*, ediție de Iorgu Iordan și Elisabeta Brâncuș, Editura Fundației Culturale Române, București, 1993
- Scrieri alese*, ediție îngrijită de Anatol Ghermanschi, Editura Arania, Brașov, 1994

- Amintiri din copilărie; Povești, povestiri*, ediție îngrijită, tabel cronologic, aprecieri critice, bibliografie, glosar de Monica Dună; studiu introductiv și comentarii de I. Dună, Editura Floarea Darurilor, București, 1996
- Amintiri din copilărie; Povestea lui Harap-Alb*, prefață, comentarii și referințe critice de Ion Rotaru, Editura Porto-Franco, Galați, 1997
- Amintiri din copilărie*, ediție bibliofilă îngrijită de Ileana Ene, Editura Muzeul Literaturii Române, Colecția Manuscriptum, București, 1998
- Opere*, introducere de Eugen Simion, ediție critică, note și variante, glosar de Iorgu Iordan și Elisabeta Brâncuș, ediție revăzută și adăugită, Editura Univers Enciclopedic, București, 2000
- Amintiri din copilărie; Povești*, antologie, referințe critice (selecții), comentarii, note, bibliografie, glosar de Florin Ioniță, Editura Coresi, București, 2001
- Opere complete*, vol.I-V, Editura Fortuna, București, 2003
- Amintiri din copilărie*, schiță biografică, notă introductivă, documentar, aprecieri critice și teme pentru acasă de Ioan Holban, Iași, Institutul European, 2007
- Povești*, cu un cuvânt înainte de Zoe Dumitrescu-Buşulenga, cu ilustrații de Th. Kiriakoff, Editura Coresi, București, 2007
- Scrieri, Amintiri din copilărie, Povești, Povestiri, Teatru, Corespondență, Rostiri, Zicători, Cuvinte*, prefață de Mihai Cimpoi; selecție de texte, note, bibliografie, itinerar biografic și postfață de Daniel Corbu, Editura Princeps Edit, Iași, 2008

BIBLIOGRAFIE CRITICĂ

A. MONOGRAFII

- Apostolescu, M., *Ion Creangă între marii povestitori ai lumii*, Editura Minerva, București, 1978
- Bălu, Ion, *Viața lui Ion Creangă*, Editura Cartea românească, București, 1990

- Berteza, Mircea, *Creangă înainte de Creangă*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001
- Bârlea, Ovidiu, *Poveștile lui Creangă*, Editura pentru literatură, Cluj, 1967
- Botnaru, Sorin Th., *Noua interpretare a operei lui Ion Creangă*, Editura Romcartexim, București, s.a.
- Boutière, Jean, *Viața și opera lui Ion Creangă*, Editura Junimea, Iași, 1976
- Bratu, Savin, *Ion Creangă - Biografie*, Editura Tineretului, București, 1968
- Caraioan, Pompiliu, *Ioan Creangă*, Editura Tineretului, București, 1955
- Călinescu, George, *Ion Creangă (viața și opera)*, Editura pentru literatură, București, 1964
- Cristea, Valeriu, *Despre Creangă*, Editura Litera, București, 1989
- Cristea, Valeriu, *Dicționarul personajelor lui Creangă*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1999
- Diaconu, Mircea A., *Ion Creangă. Nonconformism și gratuitate*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2002
- Dumitrescu-Bușulenga, Zoe, *Ion Creangă*, Editura Elion, București, 2000
- Grădinaru, Dan, *Creangă*, Editura Allfa, București, 2002
- Holban, Ioan, *Ion Creangă – spațiul memoriei*, Editura Junimea, Iași, 1984
- Lovinescu, Vasile, *Creangă și Creanga de aur*, Editura Cartea românească, București, 1989
- Moș, Mircea, *Ion Creangă sau pactul cu cititorul*, Editura Paralela 45, Pitești, 2004
- Munteanu, George, *Introducere în opera lui Ion Creangă*, Editura Minerva, București, 1976
- Oișteanu, Andrei, *Grădina de dincolo*, Editura Discobol, Cluj-Napoca, 1980
- Parascan, Constantin, *Ion Creangă. Măștile inocenței*, Editura Prut Internațional, Chișinău, 2006
- Petraș, Irina, *Ion Creangă. Povestitorul*, ediție revăzută și adăugită, Editura didactică și pedagogică, R.A., București, 1992
- Regman, Cornel, *Ion Creangă. O biografie a operei*, Editura Demiurg, București, 1995
- Rezuș, Petru, *Ion Creangă. Mit și adevăr*, Editura Cartea românească, București, 1981

- Sadoveanu, Mihail, *În amintirea lui Creangă*, Editura Viața Românească, Iași, 1920
- Scarlat, Mircea, *Posteritatea lui Creangă*, Editura Cartea românească, București, 1990
- Streinu, Vladimir, *Ion Creangă*, Editura Albatros, București, 1971
- Tanco, Teodor, *Lumea transilvană a lui Ion Creangă*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1989
- Trandafir, Constantin, *Ion Creangă. Spectacolul lumii*, Editura Porto-Franco, Galați, 1996

B. STUDII, ESEURI CRITICE

- Amintiri despre Ion Creangă*, Antologie și note de Ion Popescu-Sireteanu, Editura Junimea, Iași, 1981
- Ardeleanu, Virgil, *Însemnări despre proză*, Editura pentru literatură, Cluj, 1966
- Braga, Mircea, *Postfață* (la Ion Creangă, *Povești, povestiri*), Editura Minerva, București, 1981, pp. 255-275
- Călinescu, George, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Editura Minerva, București, 1986
- Cheie-Pantea, I., *Palingeneza valorilor*, Editura Facla, Timișoara, 1982
- Ciobanu, Nicolae, *Între imaginar și fantastic în proza românească*, Editura Cartea Românească, București, 1987
- Cioculescu, Șerban, *Ion Creangă artistul. În marginea lui „Moș Nichifor Coțcariul”*, în volumul *Variatăți critice*, Editura pentru literatură, București, 1966, pp. 193-202
- Cioculescu, Șerban, Streinu, Vladimir, Vianu, Tudor, *Istoria literaturii române moderne*, I, Editura pentru literatură, București, 1971
- Ciopraga, Constantin, *Creangă: Memoria timpului trecut*, în *Personalitatea literaturii române*, Editura Junimea, Iași, 1973
- Constantinescu, Nicolae, *Prefață* la vol. Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*, Editura Albatros, București, 1983
- Constantinescu, Pompiliu, *Scrieri*, II, Editura pentru literatură, București, 1967

- Cornea, Paul, *Itinerar printre clasici*, Editura Eminescu, București, 1984
- Crașoveanu, Mariana, *Coordonate ale artei povestirii la Ion Creangă*, Editura Irco Script, Drobeta-Turnu Severin, 2007
- Cubleșan, Constantin, *Ion Creangă în conștiința criticii*, Editura Tribuna, Cluj-Napoca, 2006
- Dan, Ilie, *Pașii memoriei* (repere în istoria literaturii române), Editura Albatros, București, 2001
- Destinul unui clasic. Studii și articole despre Ion Creangă*, Antologie, prefață, note și bibliografie de Ilie Dan, Editura Albatros, București, 1990
- Diaconu, Mircea A., *Instantanee critice din timpul iluziei*, Editura Moldova, Iași, 1998
- Dobrescu, Alexandru, *Butoiul lui Diogene. Eseuri despre omul din literatură*, Editura Augusta, Timișoara, 2003
- Gafița, Mihai, *Fața ascunsă a lunii*, studii de istorie literară epoca 1870-1900, Editura Cartea Românească, București, 1974
- Ibrăileanu, Garabet, *Scriitori români și străini*, Editura Vieții românești, Iași, 1926
- Ibrăileanu, Garabet, *Studii literare*, Editura Albatros, București, 1976
- Ion Creangă*, Antologie, prefață, tabel cronologic și bibliografie de Const. Ciopraga, Editura Eminescu, București, 1977
- Ion Creangă* comentat de Gheorghe Mitrache, Editura Recif, București, 1996
- Iorga, Nicolae, *Istoria literaturii române contemporane*, I, Editura Adevărul, București, 1933
- Iorga, Nicolae, *Oameni cari au fost*, I, București, 1934
- Ivașcu, George, *Confruntări literare*, Editura pentru literatură, București, 1966
- Livescu, Cristian, *Voluptatea labirintului*, Editura Timpul, Iași, 1995
- Lovinescu, Eugen, *Critice*, IX, Editura Minerva, București, 1982
- Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române (5 secole de literatură)*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008
- Manolescu, Nicolae, *Lecturi infidele*, Editura pentru literatură, București, 1966

- Manolescu, Nicolae, *Postfață* la vol. lui Mircea Scarlat, *Posteritatea lui Creangă*, Editura Cartea Românească, București, 1990, pp. 114-121
- Micu, Dumitru, *Periplu*, Editura Cartea românească, București, 1974
- Micu, Dumitru, *Scurtă istorie a literaturii române*, I, De la începuturi până la primul război mondial, Editura Iriana, București, 1994
- Mincu, Marin, *Repere*, Editura Cartea Românească, București, 1977
- Mincu, Marin, *Textualism și autenticitate*, Editura Pontica, Constanța, 1993
- Moraru, Cornel, *Istoria literaturii române (Marii clasici)*, curs pentru uzul studenților, Universitatea „Petru Maior”, Tg.-Mureș, 2008
- Munteanu, George, *Istoria literaturii române. Epoca marilor clasici*, Editura Didactică și pedagogică, București, 1980
- Munteanu, George, *Postfață* (la Ion Creangă, *Povestiri*), Editura Minerva, București, 1976
- Munteanu, Ștefan, *Expresia artistică a limbii populare în opera lui Ion Creangă, în M. Eminescu. I. Creangă. Studii*, Universitatea din Timișoara, 1965
- Negoitescu, I., *Istoria literaturii române*, volumul I (1800-1945), Editura Minerva, București, 1991
- Panu, George, *Amintiri de la „Junimea” din Iași*, Biblioteca pentru toți, Editura Minerva, București, 1971
- Petraș, Irina, *Un veac de nemurire: Mihai Eminescu, Ion Creangă, Veronica Micle*, Editura Dacia, Cluj, 1989
- Petrescu, Liviu, *Romanul condiției umane. Studiu critic*, Editura Minerva, București, 1979
- Philippide, Al., *Răsfoind pe Creangă, în Considerații confortabile*, Editura Eminescu, București, 1970
- Piru, Al., *Analize și sinteze critice*, Editura Scrisul românesc, București, 1973
- Piru, A., *Prefață* la Ion Creangă, *Povești, amintiri, povestiri*, Editura pentru Literatură, București, 1967, pp. V-XXI
- Piru, Al., *Varia*, II, Editura Eminescu, București, 1973
- Piru, Al., *Valori clasice*, Editura Albatros, București, 1978

- Pițu, Luca, *Naveta spațială. Șotii patafizice pe șantierul deconstrucției*, Editura Moldova, Iași, 1996
- Pițu, Luca, *Ultima noapte de dragoste și întâia noapte de filosofie*, Editura Junimea, Iași, 1992
- Rău, Aurel, *În povești cu Ion Creangă*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1994
- Rotaru, Ion, *O istorie a literaturii române*, I, Editura Minerva, București, 1971
- Simuț, Ion, *Revizuirii*, eseuri, Editura Fundației Culturale Române, București, 1995
- Sorescu, Roxana, *Lumea, repovestită*, Editura Eminescu, București, 2000
- Sorohan, Elvira, *Postfață. Râs și grotesc în opera lui Ion Creangă*, în vol. Ion Creangă, *Povestiri, Povești, Amintiri*, Editura Junimea, col. Scrires, Iași, 1990
- Streinu, Vladimir, *Clasicii noștri*, Editura tineretului, București, 1968
- Studii despre Ion Creangă*, vol.I-II, Editura Albatros, București, 1973
- Tiutiuca, Dumitru, *Literatura marilor clasici*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2005
- Todoran, Eugen, *Secțiuni literare*, Editura Facla, Timișoara, 1973
- Tomuș, Mircea, *Carnet critic*, Editura pentru literatură, București, 1969
- Tomuș, Mircea, *Mitul copilăriei, secvență a mitului vârstei de aur: „Amintirile din copilărie” ale lui Ion Creangă și zeul copil*, în *Romanul romanului românesc*, vol. I: *În căutarea personajului*, Editura 100+1 Gramar, București, 1999, pp. 31-52
- Tomuș, Mircea, *Romanul romanului românesc*, vol II: *Despre identitatea unui gen fără identitate; romanul ca personaj al propriului său roman*, Editura 100+1 Gramar, București, 2000
- Vianu, Tudor, *Arta prozatorilor români*, Editura 100+1 Gramar, București, 2002
- Vianu, Tudor, *Ion Creangă*, în volumul *Studii de literatură română*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1965
- Vulcănescu, Mircea, *Ion Creangă văzut de generația actuală*, prefață la Ion Creangă, *Opere*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1993

C. ARTICOLE DIN PERIODICE

- Ardeleanu, Virgil, *Farmecul lui Creangă*, în *Steaua*, XV, nr. 1, 1965, pp. 10-21
- Arion, Alexandru, *Spațiul în literatura fantastică*, în *România literară*, nr. 36, 1998
- Berteza, Mircea, *Creangă între două structuri verbale*, în *Tribuna*, XXXIV, nr. 14, 1987, pp. 1-6
- Berteza, Mircea, *Ion Creangă – geneza și structurile operei*, în *Tribuna*, nr. 45, 1989, p. 6
- Borcilă, Mircea, *Stilul (lui Creangă)*, în *Tribuna*, VIII, nr. 52, 1964, p. 9
- Bulgăr, Gheorghe, *Arta limbajului*, în *România literară*, 22, nr. 50, 1989, p. 8
- Bulgăr, Gheorghe, *Sadoveanu despre stilul artistic al lui Creangă*, în *Limbă și literatură*, XII, 1966, pp. 295-302
- Ciobanu, Nicolae, *Creangă și structurile epice*, în *Luceafărul*, XXII, nr. 23, 1979, pp. 1-7
- Cioculescu, Șerban, *Aspecte ale operei*, în *Tribuna*, nr. 52, 1964, p. 6
- Cioculescu, Șerban, *Glose la umorul lui Creangă*, în *România literară*, nr. 52, 1969, p. 4
- Ciopraga, Constantin, *Posteritatea lui Creangă*, în *Gazeta literară*, nr. 52, 1965, p. 9
- Corbu, Daniel, *Ion Creangă în oglinzile paralele și neparalele ale timpului – 170 de ani de la naștere*, în *Dacia literară*, nr. 72 (3/2007), anul XVIII, pp. 19-22
- Crăciun, Victor, *Creangă și caracterul dramatic al operei sale*, în *Gazeta literară*, nr. 51, 1964, p. 8
- Crețu, Nicolae, *Ion Creangă și energia limbajului*, în *Convorbiri literare*, 93, nr. 3, 1987, p. 6
- Cubleșan, Constantin, *Ion Creangă – povestitorul*, în *Adevărul literar și artistic*, 4, nr. 170, 1993, p. 7
- Dima, Al., *Poveștile lui Creangă*, în *Luceafărul*, VIII, nr. 26, 1964, p. 4

- Holban, Ioan, *Ion Creangă văzut „altfel”*. Încălcarea cronologiei și retardarea narațiunii în „Amintiri din copilărie”, în *Viața românească*, 34, nr. 12, 1981, pp. 168-176
- Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, *Observații asupra stilului narativ în poveștile lui I. Creangă*, în *Studii și cercetări lingvistice*, XXXIV, nr. 5, 1978, pp. 559-562
- Jumbei, Victoria, *Aspecte ale semanticii poetice în textele „Poveștilor” lui Ion Creangă*, în *Saeculum*, nr.3, 2007, pp. 32-35
- Lazăr, Marius, *Ion Creangă și „Junimea”*, în *România literară*, 19, nr. 41, 1986, pp. 12-13
- Livescu, Cristian, *Ion Creangă – magia râsului popular*, în *Ateneu*, 24, nr. 2, 1987, p. 16
- Manolescu, Nicolae, *Viața și opera*, în *Contemporanul*, nr. 46, 1966, p. 4
- Mănucă, Dan, *Ponciful „oralității” lui I. Creangă sau despre re-oralizare*, în *Convorbiri literare*, nr. 4 (28), aprilie, 1998
- Metea, Al., *Modalitate narativă și structură sintactică în opera lui Ion Creangă*, în *Analele Universității din Timișoara*, VII, 1969, pp. 51-62
- Micu, Dumitru, *Lirismul Amintirilor*, în *Gazeta literară*, XI, nr. 51, 1964
- Parascan, Constantin, *Condiția biografiei literare*, în *Dacia literară*, anul X, nr. 32, 1999
- Parascan, Constantin, *Recitind „Moș Nichifor Coțcariul”*, în *Convorbiri literare*, nr. 3, 1987, p. 7
- Piru, Al., *Arta lui Creangă*, în *Viața românească*, IX, nr.8, august 1956, pp. 181-188
- Pop, Maria Laura, *Interjecția și onomatopeea în contextul structurii stilistice a limbii române*, în *Analele Universității din Oradea, Fascicula Limba și literatura română, Limba română. Lingvistică. Stilistică*, Editura Universității din Oradea, 2004, pp. 93-98
- Pop, Maria Laura, *Valori ale repetiției prin apoziționare*, în *Annales Universitatis Apulensis. Philologica*, 4, tom 1, Alba-Iulia, 2003, pp. 233-236
- Rus, Maria Laura, *Ion Creangă – dinspre biografie spre operă*, în *Studia Universitatis „Petru Maior”, seria Philologia*, nr. 8, Tg.-Mureș, 2009, pp. 124-132

- Rus, Maria Laura, *Paremiologia – nucleu expresiv în opera lui Ion Creangă*, în *Studia Universitatis „Petru Maior”*, *Seria Philologia*, nr.7, Tg.-Mureș, 2008, pp. 117-121
- Rus, Maria Laura, *Personajul ca moderator al universului fantastic la Ion Creangă*, în *Proceedings of the International Conference "European Integration Between Tradition and Modernity"*, Tg.-Mureș, 2009, pp. 299-304
- Rus, Maria Laura, *O perspectivă semantică asupra basmului „Povestea lui Harap-Alb” de Ion Creangă*, în *Limba română*, nr. 11-12, anul XIX, Chișinău, 2009
- Rus, Maria Laura, *Roluri narative în „Povestea porcului” de Ion Creangă*, în *Studia Universitatis „Petru Maior”*. *Seria Philologia*, nr. 9, Târgu-Mureș, 2010, pp. 152-157
- Simion, Eugen, *Originalitatea lui Creangă*, în *Gazeta literară*, nr. 51, 1964, p. 4
- Speranția, Eugeniu, *Arta naratorului*, în *Tribuna*, VIII, nr. 52, 1964, p. 9
- Teodorescu, Cristian; Berindeanu, Florin, *Geometria amintirii*, în *Amfiteatru*, nr. 4, 1988, p. 9
- Todoran, Eugen, *Timpul în basmul românesc*, în *Limbă și literatură*, nr. 6, București, 1962, p. 397-421
- Zalis, Henri, *Farmecul rafinamentului (Ion Creangă)*, în *Convorbiri literare*, 96, nr. 8, 1989, p. 13

D. STUDII DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ; FOLCLOR

- Bratu, Savin, *Ipoteze și ipostaze: pentru o teorie a istoriei literare*, Editura Minerva, București, 1973
- Corobca, Liliana, *Personajul în romanul românesc interbelic*, Universitatea din București, 2003
- Arvinte, Vasile, *Normele limbii literare în opera lui Ion Creangă*, Indice de cuvinte și forme de Alexandrina Ioniță, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2008
- Bahtin, Mihail, *Probleme de literatură și estetică*, traducere de Nicolae Iliescu, Editura Univers, București, 1982

- Bahtin, M., *Probleme de literatură și estetică*, traducere de Nicolae Iliescu, Editura Univers, București, 1982
- Iordan, Iorgu, *Studii de istoria limbii române literare, secolul XIX*, vol. II, Editura pentru Literatură, București, 1969
- Lovinescu, Vasile, *Interpretarea ezoterică a unor basme și balade românești*, Editura Cartea românească, București, 1993
- Petraș, Irina, *Teoria literaturii*, Biblioteca Apostrof, Cluj-Napoca, 2002
- Roșianu, Nicolae, *Stereotipia basmului*, Editura Univers, București, 1973
- Simion, Eugen, *Genurile biograficului*, vol. I-II, Fundația Națională pentru Știință și Artă, București, 2008
- Simion, Eugen, *Întoarcerea autorului, Eseuri despre relația creator-operă*, Editura Cartea Românească, București, 1981
- Studii de istoria limbii române literare. Secolul XIX*, vol. II, Editura pentru literatură, București, 1969
- Tiutiuca, Dumitru, *Teoria literară*, Institutul European, Iași, 2002
- Tomașevski, Boris, *Teoria literaturii*, traducere de Leonida Teodorescu, Editura Univers, București, 1973
- Vlad, Ion, *Lectura: un eveniment al cunoașterii*, Editura Eminescu, București, 1977
- Vlad, Ion, *Povestirea. Destinul unei structuri epice*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1972
- Wellek, René, Warren, Austin, *Teoria literaturii*, în românește de Rodica Tiniș, Editura pentru Literatură Universală, București, 1967

E. STUDII DE LINGVISTICĂ GENERALĂ, NARATOLOGIE, POETICĂ ȘI STILISTICĂ

- Adam, Jean Michel, Revaz, Françoise, *Analiza povestirii*, traducere de Sorin Pârveu, Institutul European, Iași, 1999
- Ardeleanu, Sanda-Maria, *Repere în dinamica studiilor pe text, De la o gramatică narativă către un model de investigație textuală*, Editura Didactică și pedagogică, București, 1995

- Bachelard, Gaston, *Poetica spațiului*, traducere de Irina Bădescu, Editura Paralela 45, Pitești, 2003
- Bal, Mieke, *Naratologia. Introducere în teoria narațiunii*, ediția a II-a, traducere de Sorin Pârvu, Institutul European, Iași, 2008
- Berea-Găgeanu, Elena, *Aspecte ale repetiției în limbajul popular*, în *Analele Universității din București*, XXVIII (1979), p. 111-123
- Bremond, Claude, *Logica povestirii*, traducere de Micaela Slăvescu, Editura Univers, București, 1981
- Caiet de semiotică* (1), Tipografia Universității, Timișoara, 1981
- Caiet de semiotică* (9), Tipografia Universității, Timișoara, 1992
- Caiet de semiotică* (10), Tipografia Universității, Timișoara, 1994
- Carpov, Maria, *Introducere la semiologia literaturii*, Editura Univers, București, 1978
- Chiorean, Luminița, *Discurs eseistic. Coerență, referențialitate, coeziune*, în *Proceedings of the international conference European Integration Between Tradition and Modernity*, Tg.-Mureș, 2007
- Chiorean, Luminița, *Eseul stănescian – Configurare poetică sau Despre „Un ierbivor interior ierbii”*, Editura Universității „Petru Maior”, Tg.-Mureș, 2007
- Ciocârlie, Corina, *Pragmatica personajului*, Editura Minerva, București, 1992
- Cârâc, Ioan S., *Curs de semantică*, Editura Edmunt, Brăila, 2001
- Codoban, Aurel, *Semn și interpretare: o introducere postmodernă în semiologie și hermeneutică*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001
- Coteanu, Ion, *Stilistica funcțională a limbii române. Stil, limbaj, stilistică. Limbajul poeziei populare*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1973
- Coteanu, Ion, Wald, Lucia, *Semantică și semiotică*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981
- Dragoș, Elena, *Structuri narative și semantice*, Editura Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, Facultatea de Filologie, uz intern, 1978
- Eco, Umberto, *Tratat de semiotică generală*, traducere de Anca Giurescu și Cezar Radu, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982

- Eco, Umberto, *O teorie a semioticii*, traducere de Cezar Radu și Costin Popescu, Editura Meridiane, București, 2003
- Empson, William, *Șapte tipuri de ambiguitate*, traducere, prefață și note de Ileana Verzea, Editura Univers, București, 1981
- Fontanier, Pierre, *Figurile limbajului*, traducere, prefață și note Antonia Constantinescu, Editura Univers, București, 1977
- Gencărău, Oana Aurelia, *Proverbul: de la paremiologic la retoric: o abordare lexico-semantică și pragmatică a proverbului*, Editura Universității din Oradea, 2008
- Greimas, A. J., *Despre sens. Eseuri semiotice*, text tradus și prefațat de Maria Carпов, Editura Univers, București, 1975
- Greimas, A. J., *Elemente pentru o gramatică narativă*, Editura Univers, București, 1975
- Hébert, Louis, *Tools for Text and Image Analysis. An Introduction to Applied Semiotics*, translated from French by Julie Tabler, Limoges, Presses de l'Université de Limoges, 2005
- Hrubaru, Florica, *Ambiguitatea între mimesis și poiesis*, Editura Ex Ponto, Constanța, 2000
- Iordan, Iorgu, *Stilistica limbii române*, Editura Științifică, București, 1975
- Klinkenberg, Jean-Marie, *Inițiere în semiotica generală*, traducere și cuvânt înainte de Marina Mureșan Ionescu, Institutul European, Iași, 2004
- Maingueneau, Dominique, *Pragmatica pentru discursul literar: enunțarea literară*, traducere de Raluca-Nicoleta Balatchi, Institutul European, Iași, 2007
- Mauro, Tullio de, *Introducere în semantică*, în românește de Anca Giurescu, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978
- Merlan, Aurelia, *Sintaxa și semantica – pragmatica limbii române vorbite. Discontinuitatea*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 1998
- Milaș, Constantin, *Introducere în stilistica oralității*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988
- Munteanu, Mihaela, *Semantica textului și problema referinței nominale*, Editura Accent, Cluj-Napoca, 2006

- Neț, Mariana, *Lingvistică generală, semiotică, mentalități: o perspectivă de filosofie a limbajului*, Institutul European, Iași, 2005
- Neț, Mariana, *O poetică a atmosferei. Rochia de moar*, Editura Univers, București, 1989
- Propp, V.I., *Morfologia basmului*, în românește de Radu Nicolau, Editura Univers, București, 1970
- Propp, V. I., *Rădăcinile istorice ale basmului fantastic*, traducere de Radu Nicolau, Editura Univers, București, 1973
- Roventă-Frumușani, Daniela, *Semiotică, societate, cultură*, Institutul European, Iași, 1999
- Semantică și semiotică*, sub redacția acad. I. Coteanu și prof. dr. Lucia Wald, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981
- Semiotica folclorului*, sub redacția prof. Solomon Marcus, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1975
- Semiotică și poetică (3), Text și textualitate*, coord. Carmen Vlad, Tipografia Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, 1987
- Solomon, Marcus, *Semnificație și comunicare în lumea contemporană*, Editura Politică, București, 1985
- Todorov, Tzvetan, *Poetica. Gramatica Decameronului*, traducere și studiu introductiv de Paul Miclău, Editura Univers, București, 1975
- Tohăneanu, G. I., *Stilul artistic al lui I. Creangă*, Editura Științifică, București, 1969
- Vasiliu, Em., *Elemente de teorie semantică a limbilor naturale*, Editura Academiei, București, 1970
- Vlad, Carmen, *Semiotica criticii literare*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982
- Vlad, Carmen, *Sensul, dimensiune esențială a textului*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1994
- Vlad, Carmen, *Textul-aisberg*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2000
- Vrabie, Gheorghe, *Structura poetică a basmului*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1975

DICȚIONARE, ENCICLOPEDII:

- Dicționar analitic de opere literare românești*, vol. I (A-D), vol. III (M-P), vol. IV (Q-Z) coordonare și revizie științifică: Ion Pop, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2000-2003
- Dicționarul esențial al scriitorilor români*, coord. Mircea Zăciu, Editura Albatros, București, 2000
- Bidu-Vrânceanu, Angela; Călărașu, Cristina; Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana; Mancaș, Mihaela; Pană Dindelegan, Gabriela, *Dicționar de științe ale limbii*, Editura Nemira, București, 2001
- Dragomirescu, Gh. N., *Dicționarul figurilor de stil*, Editura Științifică, București, 1995
- Ducrot, Oswald, Schaeffer, Jean-Marie, *Noul dicționar enciclopedic al științelor limbajului* (în colaborare cu Marielle Abroux, Dominique Bassano, Georges Boulakia, Michel de Fornel, Philippe Roussin, Tzvetan Todorov), traducere de Anca Măgureanu, Viorel Vișan, Marina Păunescu, Editura Babel, București, 1996
- Enciclopedie de filosofie și științe umane*, traducere de Luminița Cosma, Anca Dumitru, Florin Frunză, Radu Gâdei, Cornel Mihai Ionescu, Mihaela Pop, Hanibal Stănciulescu, Sabin Totu, Editura All Educational, București, 2004
- Moeschler, Jacques; Reboul Anne, *Dicționar enciclopedic de pragmatică*, traducere de Elena Dragoș, Ligia Florea, Ștefan Oltean, Liana Pop, Dorina Roman, Carmen Vlad, Editura Echinox, Cluj, 1999
- Prince, Gerald, *Dicționar de naratologie*, traducere de Sorin Pârvu, Institutul European, Iași, 2004